

ΠΡΩΪΝΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ

Β΄.

Ὁ Στέφανος ἀποχαιρέτησε κ' ἔφυγε. Προχωροῦσε συλλογισμένος τώρα ἀνάμεσα στοὺς σταύρους καὶ στοὺς ἐγκαταλειμμένους τάφους, ὅταν ἕνα θέλημα παράξετο τράβηξε τὴν προσοχή του.

Τέσσερις ἄνδρωποι ὁμοιομορφεμένοι, ἔφερναν ἀπὸ πρὸς αὐτὸν ἕνα σάνιδα πράσινη ἕναν πεθαμένο. Σὰν ἔφτασαν, εἶδε πὼς τὸν εἶχανε διπλωμένο ἀπ' τὸ κεφάλι ὡς τοὺς ἀστραγάλους μὲ μιὰ κουρελλιασμένη στρατιωτικὴ κουβέρτι. Φαίνονταν μόνο τὰ πόδια του ἀδύνατα, βρώμικα καὶ δεμένα μ' ἕνα πιὸ βρωμερὸ κουρέλλι.

Ἐτοιμάστησαν νὰ τὸν ρήξουν στὸν πρῶτο λάκκο πού βρέθηκε ἀνοιγμένος μπροστά τους, ἀλλὰ γυναῖκοιλες πονόφυγες ἔτρεξαν καὶ τοὺς σταμάτησαν.

— Ἰβναι ἀμαρτία, εἶπαν ὅλες μαζί, ἄνθρωπος εἶναι, χριστιανός...

— Φωνάξτε ἕναν παπά! εἶπε ἡ πιὸ γριά, λοχφιασμένη ἀπὸ τὸ τρέξιμο.

Ἦσαν ἀπὸ τὸ Ἄσυλο καὶ ὁ πεθαμένος κ' οἱ τέσσερις ζωντονοὶ πού τὸν κρατοῦσαν.

Ἐκεῖνος πού εἶχε τὸ νομμερὸ 34, καὶ πρόσταζε τοὺς ἄλλους, θύμωσε γιὰ τὸ ἄλλο τὰ σχέδια, κ' ἔβριζε τοὺς συντρόφους του πού δὲν τὸν πέταξαν ἀμέσως μέσα στὸ λάκκο, πρὶν μαζευτεῖ ὁ κόσμος. Μὰ οἱ γυναῖκοιλες, ἄγριες καὶ προκλητικῆς, διατάξαν νὰ διαβαστεῖ πρῶτα ὁ πεθαμένος, κ' ἔτσι ἀναγκάστηκε τὸ νομμερο 34 νὰ φύγει καὶ νὰ πάει μέσα στὸ νεκροταφεῖο γιὰ ἄδεια καὶ γιὰ παπά.

Οἱ τρεῖς τρόφιμοι τοῦ Ἄσυλου ἔμειναν μὲ τὸν πεθαμένο καὶ τὴν γύρω τους γυναῖκες.

— Ἐσοκέπασ' τον καμμενε, εἶπε ἡ πιὸ νέα, στὸν ξενὸν ἀπ' αὐτοὺς, τὸν πιὸ ἄνθρωπο.

Οἱ δύο ἄλλοι ἀήγανε λίγο πέρα λυπημένοι, σκυθρωποὶ καὶ ἀφηρημένοι, κ' ἔσκιψαν μὲ ὑποταγὴ τὰ κεφάλια τους κάτω, μὲ τὰ ψαλιδισμένα γένεια καὶ μουστάκια.

Τὸν ξεσκέπασε.

Ὁ νεκρὸς εἶτανε νέος ὡς εἰκοσιεννιά χρονῶ. Κι αὐτουνοῦ ψαλιδισμένοι τὰ μουστάκια καὶ τὰ γένεια, κατὰ τὸν κανονισμό, μὲ τὴν ὄψη ἡλιοκαμμένη, μ' ἕνα γυλάνο μάτι ἀνοιχτό, καὶ μὲ τὸ στόμα μισανοιγμένο σὲ λυπητερὸ χαμόγελο.

Οἱ γυναῖκες κάγανε φοβισμένες καὶ μὲ εὐλάβεια τὸ σταυρὸ τους, κ' ἔπειτα ρωτήσανε σιγά:

— Ἀπὸ τί πέθανε;

Ἐκεῖνος πού ἔμεινε, ἐξήγησε.

— Μά... τίποτα! Ἀπλῶς παραδόθηκε σὲ ἀνώτερες ἀρχές...

Κατὶ ποιήσινες μῆγες ἔφυγαν ἀπὸ τὴν σαπισμένην κάσση, πού εἶχαν πεσαμένες, καὶ πήγαν πρόθυμα στὸ στόμα καὶ στὸ μάτι τοῦ νεκροῦ.

Θὰ εἶχαν ξεθάψει ἀρκετοὺς αὐτὲς τὴς μέρες, γιὰ τὴν εἴτηνε πεταμένα δεξιά καὶ ἀριστερὰ παπούτσια σκεβαρωμένα καὶ μέσα νὲ λήκους ἔβλεπες ξανθὰ καὶ μαύρα μούλια.

Κεῖνη τὴν ὥρα ἔφεραν ἕνα λείψανο μ' ἕναν ποτά, καὶ μιὰ γυναῖκα μπουμπουλωμένη μ' ἕνα μαῦρο ματῆλι μεγάλο σὰν ἄσπρα, ἀκολουθοῦσε. Ἡ γυναῖκα

σερνότανε κ' ἔλεγε, ἔλεγε μὲ φωνὴ ἀδυνατισμένη πού εἶδεινε πόσο φώνιξε, πόσο ἔκλαψε πρῶτῆτερα.

Ἄλλὰ ἡ νεκρὴ ἔμεινε σοβαρὴ καὶ ἀσυγκίνητη, μὲ τὰ κατὰμαυρα μαλλιά της γύρω στὸ πρόσωπο, ὁμορφοστολισμένη μὲ τ' ἄσπρο φόρεμα καὶ τ' ἀτλαζένια μύτερὰ σκαρπινάκια.

Ὅταν τὴν ἔθαβαν, ἡ μάγκω της τῆς ἔκανε τὴς τελευταῖες παραγγελίες μὲ χειρονομίες γλήγορες γλήγορες καὶ ἀνοιγοκλείνοντας νευρικὰ τὸ στόμα της χωρὶς πιά φωνή.

... Σὲ λίγο ἀκολούθησε σοκατεμένη, ἀργοπορημένη, ἕναν ἄνθρωπο πού βρέθηκε ἄξαρνα μπροστά καὶ πού ἔκανε τὴν πληρωμὴ στοὺς νεκροθάφτες κ' ἔβριζε.

Κι ἀμέσως ἄλλη γυναῖκα ἔφτανε μὲ φωνὴ ψηλὴ, θλιβερὴ, δυνατὴ, μοιρολογώντας ἀπὸ μακριὰ τὸν πεθαμένο γιὸ της. Τοῦ ἔλεγε πὼς τοῦφερνε γιὰ πρώτη φορὰ λουλούδια μετὰ τὸ θάνατό του.

Οἱ δύο ἄνθρωποι τοῦ ἀσύλου, μὲ τὰ χέρια ἐνωμένα πίσω, ἔκαναν βόλτες, πάντοτε συγκεντρωμένοι στὸν ἑαυτὸ τους, ἀλλὰ ὁ τρίτος, πού καθιστὸς ἐξηγοῦσε σὲ κάποιον πού στομάτησε τὴς περιπέτειες τῆς ζωῆς του, σώπασε καὶ ἄρχισε νὰ συνοδεύει μὲ σφύριγμα τὸ μοιρολόι τῆς μάγκας, καὶ μὲ μιὰ θέργα χτυπώντας σὲ μιὰ κωτρῶνα, τῆς κρατοῦσε τὸ ρυθμῶ.

■ ■ ■

Ἐκεῖνος πού εἶχε τὸ νομμερὸ 34, καὶ πρόσταζε τοὺς ἄλλους, θύμωσε γιὰ τὸ ἄλλο τὰ σχέδια, κ' ἔβριζε τοὺς συντρόφους του πού δὲν τὸν πέταξαν ἀμέσως μέσα στὸ λάκκο, πρὶν μαζευτεῖ ὁ κόσμος. Μὰ οἱ γυναῖκοιλες, ἄγριες καὶ προκλητικῆς, διατάξαν νὰ διαβαστεῖ πρῶτα ὁ πεθαμένος, κ' ἔτσι ἀναγκάστηκε τὸ νομμερο 34 νὰ φύγει καὶ νὰ πάει μέσα στὸ νεκροταφεῖο γιὰ ἄδεια καὶ γιὰ παπά.

Ὅταν ἔφευγε, χωρὶς νὰν τὸ θέλει, ξαναγύρισε ἀπὸ τὸ ἴδιο μέρος πού ἦρθε. Μὲ κατὰπληξη εἶδε πὼς οἱ τρεῖς ἄνθρωποι τοῦ Ἄσυλου ἀκόμα περιμέναν.

Τώρα στ' ἀνοιγμένο μάτι τοῦ νεκροῦ εἶχαν μαζευτεῖ περισσότερες μῆγες.

Ἐνας κύριος μὲ μιὰ κυρία, καλοντυμένοι, καὶ πασιμένοι μπράτσο, κοιτάζοντας τὸ νεκρὸ, ρωτοῦσαν, κ' ἕνας μικρὸς μορτάκος πού καθότανε στὸ διπλάνο σπιτι τρώγοντας κόλλυθα, ἐξηγοῦσε.

— Προχτὲς τὸ πρωῖ, ξημερώματα ἔφεραν πάλι ἕναν ἀπὸ τὸ Ἄσυλο. Δὲν εἶτανε κανένας ἄλλος ἀπὸ μὲνα μπροστά, καὶ ὅταν ἄδειασαν τὴ σάνιδα ἔπεσε μέσα στὸ λάκκο, ἕνα κορίτσι, μπρούμυτα, ὀλοταῖτσιδο!

Σὲ λίγο κεῖ κοντὰ θάψανε μιὰ γριά, καὶ μιὰν ἄλλη γριά μοίρασε στοὺς ἀνθρώπους τοῦ Ἄσυλου καξιμάδια καὶ κρασί.

Ὁ κύριος Μανώλης, περνώντας μὲ ἄδειο τὸ κροτοσάκι του, στημάτησε καὶ κοίταξε. Στὴ θεὰ τοῦ νεκροῦ, ἔκανε τὸ σταυρὸ του, ἔπειτα κούνησε τὸ κεφάλι του, καὶ ἀφοῦ ἐφιλοσόφησε μέσα του ἀρκετὰ, ἀνοιξε ἕνα στρατιωτικὸ σάκκο κ' ἔβγαλε ἕνα μεγάλο κομμάτι μαῦρο ψωμί καὶ ἀπὸ τὸ ἔχωσε τὸ χέρι του κ' ἔβαλε σὲ χροτὶ διπλωμένο τουλουμισιο τυρλί.

— Κάνε κουμάντο τοῦ λόγου σου, εἶπε καὶ τῶδωσε στὸν ἕναν ἀπ' αὐτοὺς.

Ἐκεῖνος κοίταξε δεξιά στοὺς συντρόφους του, καὶ πρῶτος πῶς καὶ στὸ νεκρὸ μὲ τὸν ἄλλο

κατακέφιλα, περιμένοντας αδιάφορα, τρώγανε λάιμαργα με μεγάλες μπουκιές.

Ένας γέρος κουρελιάρης, Ξυπόλυτος, με μαύρο πουκάμισο, με γένεια άσπρα φουντωτά και μικριά μαλλιά άχτένιστα, έβγαине συχνά και κρυφοκοίταζε από μιá πόρτα.

Έπειτα, σά νάν τó πήρε άπόφραση, μπήκε μέσα, κι όταν βγήκε, έφερε τρέμοντας, γελαστός κι άλαφιασμένος, σ' ένωα κουβά που έτρεχε, κρύο πηγαδήσο νερό. Τους χμιογέλασε και περιέμενε κεί ως πού νά πιούν.

Κ' ήπιανε. Ήπιανε με τόν κουβά, καθένας με τη σειρά του, καταβιασμένοι, και σταμάτησαν χορτασμένοι, λαχανιασμένοι, έξαντλημένοι, και με βαθεία θωριά βογγητά.

Κι ó γέρος τους ρώτησε με τά μάτια, με τó κεφάλι και με τó χέρι, άν θέλουνε κι άλλο. Και κείνοι τού άπάντησαν κατά τόν ίδιο τρόπο, και τούπανε «όχι».

Έπειτα πήρε τόν κουβά κ' έφυγε, μα σέ λίγο ξανάυθε με μιá γροίφα βρεμένη χαρτοσακκούλα στο χέρι. Πέρασε κοντά από τους τρείς, και κείνοι άνογαν τίς χούφτες τους, σάν τά μικρά παιδιά, για νάν τους βάλει, κι ó γέρος έχωσε τó χέρι του μέσο κ' έπιασε όσα μπορούσε περισσότερα. Έίταν άποσίγαρα κτρινιασμένα. Τόν εύχαρίστησαν, φέρνοντας τó χέρι τους πρós τó πληήκιο.

***

Έπιτήδεια δούλεψαν. Τίναξαν τίς στάχτες, τάνοιξαν, τ'άξαναν, κ' έχωσαν μ' έφημερίδα χοντρα τσιγάρα...

Άνοψαν.

Και οι τρείς περιμένοντας ξεπλωμένοι κάπνιζαν.

Τó πρόσκοτό τους πήρε τώρα μιá έκφραση άνθρωπων καλοζωόμενων. Και μονάχα ó νεκρός με τó κεφάλι του γυρισμένο πλάι, κοίταζε έπίμονα με περιπάθεια, με τ'όνα μάτι τάνοιχτό και θαμπό, ίσοι τó λάκκο που έχασκε μπροστά του...

Παρίσι

Ιουλία Περάση

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

heilstr. 11 25-xii-05

ησι από την
γράφει
ή δι-

Münher, Stein.
Αγαπητέ Κόδολε,
... σου έγραψα πρωτότερα. Είχα
... έπειδή δεν είχα σημειώσει
... έπειτα την άξια, ένω
... έπειτα την άξια, ένω
... έπειτα την άξια, ένω

τε ; Δέν εφρόντισες νά διορισθής σύ, ή δέν θέλεις; Κάποιος μου έγραψε νά φροντίσω νά τήν πάρο έγώ τή θεία άδτή, αλλά τού άπήνησα διτι δέν είμαι κατ'άλληλος. Μού έγραφε ότι έπρόκειτο νά τήν πάρη ένας Έλλην γιατρός, αλλά έφυγε από τó Βερολίνο διότι άρρώστησε τó παιδί του. Μού έγραφε διτι έρωτᾶ πάντοτε ή γερμανική κυβέρνησις τήν Έλληνική πρεσβεία όσον άφορᾶ τήν έλλογή του προσώπου. Έγώ δέν εφρόντισα νά μάθω περισσότερα γιατί και νά μ' εδιόριζαν δέν θά τó εδεχόμουν άφου δέν έχω καμμιά ειδικότητα γι' αὐτήν τή θεία. Άν έξαρτάται κάτι από τήν Έλλην. πρεσβεία ή άν ή πριγκήπισσα Σοφία έξασκήση κάποιαν επιρροή στον άδελφό της Κόλξερ, τότε θά διορισθῆ δέβαια κάποιος Έλλην άναρμόδιος. Αὐτή είναι ή μοίρα όλων των πραγμάτων εκεί κάτω. Η πολιτική, τó παλάτι. Τώρα θά είναι όλοι άπορροφημένοι από τήν πολιτική κρίσι. Κ' έγώ είχα συμφωνία νά παιχθῆ ή «Βουλευμένη Καμπάνα» έντός του Νόβριου και διάσθηκα και τήν έστειλα έγκαιρως. Άλλά ó βασιλιάς προχθές έγύρισε στήν Άθήνη και άν έχομε και έκλογές τότε κριμα στους κόπσοι μου. Ποιός σκοτίζεται πλέον για θέατρο στήν Άθήνα ! Κ' έπειτα παραπονείσθε σεις στή Γερμανία και μου θέλεις σύ νά πανδρευθής με έλληνίδα. Δέ θέλω νά πώ καθό για τίς πατριώτισές μου, αλλά τί νά κάμουν κι αυτές οι δυστυχιμένες. Όπως τους λαοϋν χορευούν. Έπικσα νά σου γράψω κάτι για τó θέατρό μας, αλλά πώς πρέπει νά μιλήση κανείς στο γερμανικό κοινό για τó θέμα αυτό δέν τó ξέρω. Περιορίσθηκα λοιπόν νά σου καταστρώσω μερικές σημειώσεις και άν μπορέσης διαβάεις τίποτε. Σου στέλλω έπίσης και ένα άρθρο από ένα γαλλικό περιοδικό που δημοσιεύθηκε στήν Έστία. Καμμιάν αξίωσι άμοιβής δέν έχω, αυτό δά έλειπε. Άν γράψης τίποτε, τó μόνον που θά σέ παρακαλέσω είναι νά μη αναφέρης τ' όνομά μου διόλου ως μεταφραστοϋ. Άν τó κάμης θά με βλάψης άν τó μάθουν στήν Έλλάδα. Έν' άλλο θά σέ παρακαλέσω άκόμη. Ήθελα νά στείλω ένα άπόσπασμα από τή «Βουλ. Καμπάνα» στο Νουμά. Άλλά σκοντάβω στους έξής δυό στίχους, τους όποιους έκοψα στο χειρόγραφο που έστειλα στο θέατρο. Σου σημειώνω όλο τó κομμάτι.

RAUTENTELEIN (milteremonien)

Meister, schlummre ein !

Wachst du auf, so list du mein.

* **Mänschlicher** Ge danken strärke wirk'indess am Heilungswerke (Sie wirkt am Herd, dabei sprechend!) Schätze, verwunshenc, wollen zum Licht, unten in Tiefen leuchten sie nicht.

* **Glühende Hunde** bellen unisunst, winseln und weichen niutiger Kunst.....

Έκείνο που θέλω νά μάθω είναι τó έξής. 1) τó mänschlicher είναι αντί: verwunschener; Άλιωώτια δέν μπορώ νά τó εξηγήσω.

Glühende Hunde, φλογισμένα σκυλιά τωμένα;

όποχρώσης άν με βοηθήσης, διότι νύ ζητεί κάτι και θέλω νά τού στείλω προτιμήσω τά «Παναθήναια», και όταν έχω όφωγένεια κανείς